

Sladjana Mihajlovič,
Velko S. Rus, Avgust Lešnik,
**ODNOS DO VODENJA IN
IZBRANE SOCIALNE/
VREDNOTNE ORIENTACIJE
PRI RAZLIČNIH SKUPINAH
ŠTUDENTOV V SLOVENIJI**

STR. 151-183

SLADJANA MIHAJLOVIČ
OLIMPIJA 2006 D.O.O.
DUNAJSKA C. 119
SI-1000 LJUBLJANA

VELKO S. RUS
ODDELEK ZA PSIHOLOGIJO
FILOZOFSKA FAKULTETA
AŠKERČEVA 2
SI-1000 LJUBLJANA

AVGUST LEŠNIK
ODDELEK ZA SOCIOLOGIJO
FILOZOFSKA FAKULTETA
AŠKERČEVA 2
SI-1000 LJUBLJANA

::POVZETEK

V NAŠI RAZISKAVI NAS je najbolj v splošnem zanimalo, ali se izbrane socialne reprezentacije oz. njihovi izbrani posamični aspekti (*zaznana klime v družini; evaluacija lastnega (stila) vodenja; zaznava vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu; evaluacija lastnega življenjskega stila; zaznava "pravičnosti v svetu"*) pomembno razlikujejo glede na izbrane ciljne skupine študentk in študentov različnih študijskih smeri večinoma na Univerzi v Ljubljani. V raziskavo so bile vključene naslednje skupine študentov: skupina 1 = študenti/ke ekonomske fakultete v Ljubljani; skupina 2 = študenti/ke Strojne fakultete v Ljubljani; skupina 3 = študenti/ke Fakultete za Management v Kopru; skupina 4 = študenti/ke Pravne fakultete v Ljubljani; skupina 5 = študenti/ke sociologije Filozofske fakultete v Ljubljani; skupina 6 = študenti/ke psihologije Filozofske fakultete v Ljubljani. - Vsega skupaj je bilo torej 269 oseb, od tega 175 udeleženk in 94 udeležencev, s povprečno starostjo približno 22.1 let. Za zbiranje podatkov je bil uporabljen večinoma originalen konstruiran vprašalnik z različnimi pod – vprašalniki, ki je med drugim zajel Rockeachovo lestvico vrednot s pripadajočimi 5 – stopenjskimi zaznavami uresničenosti posamičnih vrednot, vprašalnik o pravičnosti sveta (priredba Dalbert in Montana), Hofstede-jev vprašalnik vrednot, različne lestvice stališč do različnih vidikov in ravni vodenja. Preverjanje pričakovanj o povezanosti med zaznavo uresničenosti instrumentalnih oz. terminalnih vrednot na eni strani ter posamičnimi socialno – vrednotnimi orientacijami na drugi strani je pri vsaki skupini udeležencev pokazala tudi različne trende povezanosti, ki predstavljajo nekakšen profil socio – vrednotnih orientacij, značilnih za posamično skupino. Omenjeni profili so torej za različne skupine različni. Odkrili smo, da se ocena "pravičnosti v svetu" pomembno razlikuje "med fakultetami", nismo pa odkrili pomembnega učinka spola, niti interakcije med "spolom" in "študijsko smerjo". Ugotovili smo, da na nivoju prve in edine pomembne diskriminantne funkcije k razlikovanju med fakultetami znotraj kompleksa prediktorjev najbolj prispeva zaznava "pravičnosti v svetu" in evalucija lastnega stila vodenja.

Ključne besede: Vrednote; socialne orientacije in reprezentacije; zaznave samega sebe, vodenja, pravičnosti sveta, lastne družine; skupine študentov.

ABSTRACT**RELATION TO LEADERSHIP AND CHOSEN SOCIAL VALUE ORIENTATIONS BY DIFFERENT GROUPS OF STUDENTS IN SLOVENIA**

The most general problem of our research is the question, if chosen social representations and their chosen more specific aspects (perception, evaluation, belief connecting family, own leadership style, leadership style in Slovene economy, own life style, belief in “just world”) significantly differ regarding particular target student groups, mostly from University of Ljubljana. Following groups of students were included into the research: 1 = students from Faculty for economy from Ljubljana; 2 = students from Faculty for machines from Ljubljana; 3 = students from the faculty for the management from Koper/ Capodistria; 4 = students from the Faculty for law from Ljubljana; 5 = students of sociology form the Faculty of arts from Ljubljana; 6 = students of psychology from Faculty of arts from Ljubljana; all together 269 subjects were included into the research, n = 175 of them females and n = 94 males.

Comprehensive and mostly originally constructed questionnaire with different sub – questionnaires was applied, containing Rokeach value list with correspondent perception of realization of particular value, questionnaire about “just world” (Dalbert and Montana), Hofstede’s value questionnaire and scales toward different managerial aspects and levels.

Verification of hypothesis about correlations between perceived degree of realization of instrumentall/ terminal values on one side and particular socio – value orientations on the other side for each group of participants showed also different trends of correlations, which represent a kind of profile of socio – value orientations, characteristic for particular group.

Mentioned profiles are different in different groups. Belief in just world significantly differ between “faculties”, but we found neither significant effect of sex, nor significant interactive effect between “sex” and “type of faculty”. On the level of the first and the only significant discriminate function, to the discrimination between the groups mostly contribute predictors “belief in just world” and “evaluation of own leadership style”.

Key words: values, social orientations/ representations, perception of leadership, self, just world, own family; different student groups.

::UVOD

Aktualni prispevek ima predvsem namen predstaviti nekaj zanimivih aspektov empiričnega pristopa k raziskovanju izbranega problema. Obsežna in izčrpna elaboracija teoretičnega ozadja, ki jo je skupina avtorjev sicer že izpeljala, pa je v pričujočem članku skrčena na vsebinski in stilistični prikaz, ki naj bi poudaril tradicijo in pomembnost tem tudi za tiste, ki se z omenjeno problematiko sicer raziskovalno ne ukvarjajo, je pa le ta očitno ves čas prisoten vidik "psihologije in sociologije njihovega vsakdanjega življenja".

Vodenje je torej proces vplivanja, spodbujanja in usmerjanja posameznika ali skupine k želenim ciljem. V skladu s tem nekateri poudarjajo, da vodenje ni enkratno dejanje, ampak je niz večjega števila dogodkov, ki se nanašajo na usmerjanje in spreminjanje. Glavni namen vodenja je doseči želeno obliko obnašanja, ki bo omogočila, da bodo individualna prizadevanja pripomogla k uresničevanju organizacijskih ciljev. Proces vodenja je povezan tudi s klimo, kulturo, samopodobo, osebnostnimi značilnostmi, vrednotami ipd., ki predstavljajo ene od ključnih pojmov za učinkovito vodenje ciljnih skupin v različnih situacijah. Vodenje je povezano z različnimi vodstvenimi stili. Avtoritarni oz. demokratični stil vodenja lahko obravnavamo z vidika prototipičnega modela vodenja, ne pa z vidika t.i. "čistih tipov". Koncepte, stile, metode in strategije vodenja lahko predstavimo tudi z različnih kontekstualnih vidikov (pogojev oz. dejavnikov): zgodovinsko-razvojnih, ekonomskih, političnih, socialnih, kulturnih, pa tudi z vidika "nacionalnih vprašanj", narodne identitete in nacionalnih stereotipov. V naši raziskavi smo v zvezi z različnimi stili vodenja problematizirali interakcijo z različnimi osebnostnimi profili vodje, upošteva je tako socialnopsihološke, kot sociološke in sorodne razlage. (Kuljić, 1994/2004; Moscovici, 1985; Bass, 1990).

Pojem socialne oz. organizacijske klime je tesno povezan s pojmom vodenja. Socialna klima je odvisna od značilnosti skupine, njenih članov, njihovih odnosov, pa tudi od značilnosti okolja, ki se mu mora prilagajati. Če hočemo poznati in spreminjati socialno klimo, moramo najprej poznati vse tisto, od česar je socialna klima odvisna. Klima v skupini (organizaciji) je vedno interaktivni učinek notranjih značilnosti organizacije in zunanjih značilnosti okolja. Med notranje značilnosti smo uvrstili strukturo, ljudi in njihove odnose. Strukturo definirajo cilji, vloge s pripadajočimi statusi, norme, zavest pripadnosti oz. lojalnost ter koordinacija in formalizacija organizacijskih funkcij. "Socialna klima" kot celota različnih percepcij/ evaluacij je na eni strani posledica delovanja celote faktorjev v organizaciji, na drugi strani pa vpliva na celoto dogajanj v njej. Vzdušje ima lahko pozitiven ali negativen vpliv na doseganje storilnosti ciljev oz. na uresničevanje socialno emocional-

nih odnosov v skupini. Dejavniki, ki vplivajo na vzdušje, so delovno mesto s pogoji dela, ljudje in procesi, ki v skupini nastanejo kot posledica interakcije med ljudmi in strukturo. Omenjena interakcija pa je hkrati posledica in vzrok določene socialno psihološke klime oz. vzdušja. (Rus, 1999)

Različne značilnosti socialno psihološke klime so medsebojno povezane. Klima v vsaki organizaciji je skupni odraz različnih klim: klime v vodenju, organizaciji, poslovne, inovacijske klime itd.. Klima v organizaciji pa je odvisna tudi od klime okolja v katerem se organizacija nahaja.

V zvezi z organizacijo, zlasti profitno usmerjeno, se pogosto uporablja izraz poslovna klima.

Približajmo si nekaj relativno "starih" pogledov na značilnosti socialne klime. Na ta način bomo morda še dodatno poudarili relativno trajnost njihove pomembnosti. Tako je npr. H. Gilmer že v šestdesetih letih (Gilmer, 1969) omenjal naslednje elemente okolja, ki ugodno vplivajo na poslovno klimo:

1. Naprednost skupnosti: stališča političnega in strokovnega vodstva širše skupnosti.
2. Oblast oprta na volivce, ki jim je nekaj do interesov skupnosti.
3. Odnos s sindikati, kjer se obe strani držita dogovorov sklenjenih ob skupnih pogajanjih.
4. Ljudje z ugodnimi stališči do dela, z ustrezno izobrazbo in zadovoljivim zdravstvenim stanjem.
5. Stroški z delovno silo: poštene metode nagrajevanja.
6. Komerzialne službe in ugodnosti: banke, hoteli, javne ustanove, ugodnosti ob nakupu, zdravstvene ugodnosti...
7. Družbene, kulturne in vzgojne ustanove.
8. Poslovni ljudje: poslovna odgovornost vseh podjetnikov v skupnosti.

Koncept oz. problem vrednot je zelo pomemben predmet zanimanja različnih znanstvenih disciplin (sociologije, ekonomije, psihologije). Govorimo lahko o različnih pristopih pri obravnavanju vrednot: filozofskem, antropološkem, sociološkem, ekonomskem, psihološkem.

Rokeach (1973), čigar delo je spodbudilo številne raziskave na področju vrednot, je te opredelil kot trajno prepričanje o t.i. osebnih oz. družbenih preferencah specifičnih načinov obnašanja ali eksistence.

Vrednotni sistem pa je trajnejša organizacija prepričanj, ki se nanašajo na prednostne načine vedenja ali na eksistenčna stanja na kontinuumu pomembnosti. Trajnost vrednotnega sistema ni absolutna. Je toliko stabilnejši, kolikor zagotavlja kontinuiteto edinstvenih dimenzij osebnosti in različnih socializacijskih učinkov. Hkrati pa je v tolikšni meri nestabilen, da omogoča preurejanje vrednot glede na njihovo pomembnost kot izraz sprememb v kulturi, družbi ali na podlagi posameznikovih izkušenj (Rokeach, 1973).

Ena od značilnosti vrednot je odpornost na spremembe, zato se včasih težko prilagajajo spreminjajočemu okolju. So produkt dolgotrajnega vpliva družine in družbe na posameznika. Potrebno je upoštevati tudi razliko med manifestnimi in dejanskimi vrednotami, ki se kaže predvsem v razliki "med besedami in dejanji".

Vrednote, kot pravi Rokeach (1973), se lahko nanašajo na predstavo o zaželenih končnih stanjih (terminalne vrednote, npr. svoboda, sreča, vera, modrost...), ali pa na predstavo o vedenju, ki omogoča doseganje zaželenih oz. višjih ciljev (instrumentalne vrednote, npr. iskrenost, ljubeznivost, sposobnost...). Nadalje Rokeach razvršča terminalne vrednote na osebne (npr. modrost) in družbene oz. societalne (npr. mir v svetu), instrumentalne pa prav tako "deli" na dve podkategoriji, in sicer na moralne (npr. poštenost) in vrednote kompetentnosti (npr. sposobnost).

O vrednotah govori kot o absolutnih "vse ali nič" prepričanjih. Šele postopoma, izkustveno ter v procesih dozorevanja in razvoja, se naučimo izolirano oblikovane vrednote integrirati in uvrščati v hierarhično organiziran sistem, kjer je vsaka vrednota po pomembnosti določena relativno, tj. glede na druge vrednote.

Krech, Crutchfield in Ballachey (Musek, 1982), definirajo vrednote kot posebno vrsto prepričanja, ki se nanaša na to, kateri objekti so dobri in kateri so nezaželeni in slabi. Hkrati s tem poudarjajo tudi družbeno in kulturno pogojenost vrednot.

V stroki obstajajo določena nesoglasja glede uporabnosti različnih kriterijev osebnostnih lastnosti kot prediktorjev uspešnosti vodje in vodenja. Vendar pa Hogan (1994) ugotavlja, da je bila v preteklosti njihova uporabnost "zamegljena" zaradi terminološke zmede in da danes obstajajo številni dokazi, da se določene mere osebnosti konsistentno povezujejo s kriteriji uspešnosti ocenjevanih vodij.

Osebnost vodje ima vpliv na uspešnost opravljanja vodstvenih delovnih nalog. Hallam in Campbell (1992, po Hogan, 1994) sta identificirala osem nalog vodij, ki vplivajo na delovanje teama: jasno sporočanje misije oz. namena, identificiranje razpoložljivih resursov in talentov, načrtovanje in organizacija, koordinacija delovnih aktivnosti in pridobivanje potrebnih resursov (usmerjenost na delovno nalogo); reševanje konfliktov med člani teama in zagotavljanje, da člani teama razumejo cilje, ovire, resurse in probleme (usmerjenost k vzdrževanju teama).

Osebnostne poteze kot so raven aktivnosti ali energija, inteligentnost, prilagodljivost, asertivnost, dominantnost, čustvena stabilnost in čustvena kontrola, neodvisnost, originalnost, osebnostna čvrstost, samozavestnost, visoka stresna toleranca, potreba po dosežkih, odgovornost, iniciativnost,

sociabilnost in taktnost so bile v številnih novejših raziskavah pozitivno povezane z vodstvenim uspehom (Bass, 1990; Kirkpatrick in Loke, 1991, po Nystedt, 1997). Omenjene ugotovitve so Bassa vodile do zaključka, da osebnostne poteze razlikujejo vodje od nevodij, uspešne vodje od neuspešnih oz. "high-level" vodje od "low-level" vodij (Nystedt, 1997).

V zvezi s samopercepcijo lahko trdimo, da sebe in druge doživljamo kot osebe in osebnosti, kot bitja, ki v sebi združujejo veliko različnih in posebnih značilnosti. Osebnost predstavlja relativno trajno in edinstveno celoto duševnih, vedenjskih in telesnih značilnosti posameznika (Musek, 1993). Zajema vse vidike človekovega delovanja, notranje – duševne, pa tudi zunanje – telesne, organske in vedenjske. Na eni strani gre torej za vzorec telesnega videza in obnašanja, na drugi strani pa gre za notranje, doživljajske vidike. Doživljanje in pojmovanje samega sebe, naš jaz in naša samopodoba dajejo pojmu osebnosti značaj enkratnosti; celo enojajčni dvojčki, ki so si po zunanjem videzu zelo podobni, so osebnost zase in se tako tudi doživljajo (Musek, 1993).

Pojem sebe vključuje vse zaznave in prepričanja o sebi, od katerih so nekatera vrednostno nevtralna, velika večina pa vsebuje tudi vrednostno komponento. V tem primeru govorimo o samospoštovanju (Lamovec, 1994). Pri tem je samospoštovanje je opredeljeno kot posameznikova običajna ocena samega sebe in izraža stališča odobravanja ali neodobravanja ter kaže, koliko posameznik verjame, da je sposoben, pomemben, uspešen in vreden spoštovanja (Coopersmith, v Lamovec, 1994).

Podoba o sebi je referenčni okvir (standard, kriterij), ki uravnava naše delovanje. Temeljno načelo uravnavanja je težnja po vzdrževanju relativno visoke ravni samovrednotenja (težnja po samospoštovanju). V našem psihičnem "aparatu" potekajo primerjave aktualnih informacij o sebi in našem ravnanju s standardi, ki jih zahteva samopodoba. Od izidov teh primerjav je odvisno ravnanje, pri čemer uporabljamo vse mogoče strategije, ki nam omogočajo vzdrževanje relativno visokega samovrednotenja.

V svojem razvoju si ustvarjamo podobo in merila o tem, kakšni smo in kakšni naj bi bili. Tako nastaja samopodoba in oblikuje osebna/ socialna identiteta. Socialno psihološki vidik podobe o sebi ne vključuje samo pojmovanj, ki jih imamo o sebi kot miselnem, psihičnem, duhovnem bitju. To je, kot pravi James (Musek, 1993), le del jaza, ki se imenuje "spiritualni jaz". Po Jamesu vključuje jaz vse, kar posameznik misli o sebi in to je veliko več kot le duhovni del samopodobe. Bistven del samopodobe so naše predstave in pojmovanja, ki jih imamo o lastnem telesu - "telesni jaz". Del naše samopodobe so pojmovanja in predstave, ki jih imamo o tem, kaj drugi mislijo o nas in o tem, kako naj samega sebe predstavimo in prikažemo pred drugimi - "socialni jaz". Socialni jaz po Jamesu ne nastopa v eni sami obliki, ampak

je socialnih jazov toliko, kolikor je ljudi in skupin, na katerih mnenja kaj damo. Vsak "jaz" pa je tudi igralec kolekcije vlog, ki pa jih ne moremo v celoti enačiti s fenomenom identitete. Po Krechu, Crutchfieldu in Ballacheyu (1972) je vloga "vzorec hotenj in ciljev, prepričanj, občutij, stališč in dejanj, ki naj bi po pričakovanjih pripadnikov neke skupnosti tipično označeval ljudi, ki zasedajo neko pozicijo" (Musek, 1993). Pomembne so zlasti tiste vloge, ki jih Kelly (1962) imenuje jedrne vloge (Musek, 1993): poklicne, družinske, partnerske, starostne, spolne, prijateljske ipd.. Vloge kot bistveni elementi strukture vsakega sistema skupaj s procesi, ki jih sprožajo, ohranjajo in razvijajo njihovi igralci bistveno prispevajo k oblikovanju osebne, organizacijske in sistemske kulture.

Kulturo sistema Hofstede (1980) definira kot psihološko imetje organizacije in kot taka predstavlja kolektivno programiranje mišljenj in delovanja a) družbene kulture (predvsem vrednote, socializacija) in b/ organizacijske kulture (predvsem praktično delovanje).

Eden od pomembnih vrednotnih aspektov je za Hofstedeja tudi izbor idealne službe.

V zadnjih desetletjih so postale vrednote eminenten predmet medkulturnega proučevanja in so izraz samega jedra človeštva in človeških kultur. "Ljudje" so motivirani, da verjamejo v pravičen svet, v katerem ljudje običajno dobijo tisto, kar si zaslužijo (Lerner, 1965). Tako verjetje/ prepričanje ljudem omogoča, da se soočijo s svojim psihičnim in socialnim okoljem na način, ki ustreza stabilnemu in urejenemu svetu (Lerner in Miller, 1978, po Dalbert, 1999:79). Zaradi tega "prepričanje v pravični svet" doprinaša k pomembnim funkcijam prilagajanja, posamezniki pa so motivirani za zaščito tovrstnega prepričanja. Moč prepričanja v pravični svet je odvisna tudi od osebnostnih značilnosti in lastnosti (Rubin Peplau, 1973, 1975, po Dalbert, 1999:79). Trdnost prepričanja v pravični svet pomaga zanikati opažene nepravilnosti v situacijah, za katere je sicer morda značilna potencirana socialna in politična nepravilnost (Furnham in Procter, 1989, po Dalbert, 1999:79). Vendar sta pa pri soočenju z bolj specifičnimi prosocialnimi situacijami, v katerih je mogoča znatna mera pomoči, vera v pravični svet in prosocialna zavezanost pozitivno povezani (Bierhoff et al., 1991; Lerner, 1970; Lerner in Simmons, 1966 po Dalbert, 1999:79).

::OPREDELITEV PROBLEMA IN CILJI

Področje vodenja je v skupini eden od najbolj središčnih *ter integrativnih procesov*. Hkrati gre za proces oz. funkcijo, ki je predmet zanimanja različnih družboslovnih strok, od sociologije, psihologije, politologije, edukacijskih

znanosti, do ekonomije in managementa. Povezan je tako z značilnostmi skupinske strukture, z drugimi procesi v skupini, z njeno klimo, kulturo in dosežki. Pojem vodenja je neločljiv od pojma vodje in njegovih osebnostnih lastnosti pa tudi od privržencev in njihovih lastnosti. Zato je vodenje proces, na katerega učinkovitost vplivajo osebnostni, socialni in različni vedenjski dejavniki. Med njimi posebej izstopajo tisti, ki so povezani z vodstvenimi stili. Le te lahko najbolj v splošnem razdelimo na pretežno avtoritarne, pretežno demokratične ter na t.i. "laissez faire" vodstvene stile.

Zadovoljenost oz. zaznava zadovoljenosti človekovih psihosocialnih potreb vpliva na posameznikovo zadovoljstvo in kvaliteto življenja. Vemo tudi, da so vrednote pomemben del človekove motivacije (Musek, 1993, 2000), v vrednotah se zrcali tisto, kar si človek želi in kar ceni, vrednote nas vodijo v življenju, usmerjajo naše vedenje in prizadevanja.

Tudi v naši raziskavi smo se lotili še nekaj problemov s tega področja. Namen naše raziskave je bil prav tako ugotoviti, ali se socialne reprezentacije oz. izbrane spremenljivke, ki tvorijo posamične aspekte socialnih reprezentacij (stališča, prepričanja, mnenja, socialna znanja itd.) pomembno razlikujejo glede na izbrane ciljne skupine študentov različnih fakultet (študentje Ekonomske fakultete v Ljubljani, Fakultete za strojništvo v Ljubljani, Fakultete za Management v Kopru, Pravne fakultete v Ljubljani, sociologije Filozofske fakultete v Ljubljani in psihologije Filozofske fakultete v Ljubljani). Reprezentacije in "sorodne spremenljivke" so zajele naslednja vsebinska področja: zaznana klime v družini; evaluacija lastnega (stila) vodenja; zaznava vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu; evaluacija lastnega življenjskega stila; zaznava "pravičnosti v svetu".

::HIPOTEZE

Vrednote spadajo med najbolj trajne in najmanj spremenljive pojave, ki jih pozna socialna psihologija in sociologija, saj so nekakšna stalnica v človekovem življenju, kar ne pomeni, da se vrednote sploh ne spreminjajo. Starost, družbeni in kulturni dejavniki so verjetno glavni dejavniki, ki vplivajo na spreminjanje vrednot. Vprašanje pa je, če je lahko prisotnost študentov različnih fakultet dejavnik, ki prispeva k preferiranju različnih vrednot. Glede na podoben generacijski izvor, najverjetneje dejavnik študentov različnih fakultet ne more pomembno vplivati na spremembo že utrjene hierarhične strukture vrednotnega sistema

H 1: Izbrane zaznave/ evaluacije (učinkovitega) vodenja tako pri sebi (1), kot v slovenskem gospodarstvu (2), evaluacija lastnega življenjskega stila (3), zaznava pravičnosti v svetu (4) in evaluacija klime v lastni družini (5) pomembno korelirajo:

A/ z zaznavo uresničenosti terminalnih vrednot, in sicer pri vsaki od obravnavanih skupin;

B/ z zaznavo uresničenosti instrumentalnih vrednot, in sicer pri vsaki od obravnavanih skupin (*študentje Ekonomske fakultete v Ljubljani, Fakultete za strojništvo v Ljubljani, Fakultete za Management v Kopru, Pravne fakultete v Ljubljani, sociologije Filozofske fakultete v Ljubljani in psihologije Filozofske fakultete v Ljubljani*).

H II: Pričakujemo pomembne učinke posameznih faktorjev spola in pripadnosti skupini študentov kot tudi njune interakcije na sledeče posamezne odvisne spremenljivke na evaluacijo pravičnosti v svetu.

H III: Obstaja vsaj ena pomembna od 5 možnih diskriminantnih funkcij, s katerimi lahko na osnovi izbranih prediktorjev (socialne reprezentacije: evaluacija klime v družini, evaluacija lastnega (stila) vodenja, evaluacija vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu, evaluacija lastnega življenjskega stila, evaluacija "pravičnosti v svetu") diskriminiramo med skupinami študentov različnih fakultet (*študentje Ekonomske fakultete v Ljubljani, Fakultete za strojništvo v Ljubljani, Fakultete za Management v Kopru, Pravne fakultete v Ljubljani, sociologije Filozofske fakultete v Ljubljani in psihologije Filozofske fakultete v Ljubljani*).

::METODA

::Udeleženske in udeleženci v raziskavi

V raziskavi je sodelovalo 269 študentov od tega 94 študentov in 173 študentk s povprečno starostjo 22 let in povprečnim odklonom 1.55 let (bilo je $n = 246$ Slovencev (od tega 87 moških in 159 žensk, povprečna starost = 22.29 let ($SD = 1.89$)) in 23 Neslovencev (od tega 7 moških in 16 žensk, povprečna starost = 21.52 let ($SD = 1.12$)).

V raziskavo so bili vključeni študentje tretjih letnikov Ekonomske fakultete v Ljubljani, Strojne fakultete v Ljubljani, Pravne fakultete v Ljubljani, Filozofske fakultete v Ljubljani in Fakultete za management v šolskem letu 2006 / 2007. Raziskava je bila izvedena marca 2007.

Tabela 1: Demografske značilnosti udeležencev in udeleženk v posamičnih skupinah študentov

Skupina / Spol/ N	Skupni numerus	Starost M	SD v letih
1 M = 16 Ž = 15	31	22.32	1.49
2 M = 42 Ž = 3	45	23.30	2.25
3 M = 10 Ž = 39	49	22.34	2.09
4 M = 16 Ž = 45	61	22.49	1.01
5 M = 6 Ž = 23	29	20.00	0.93
6 M = 4 Ž = 50	54	22.03	1.55

Opomba: N = število udeležencev; Ž = ženske; M = moški; M = povprečna starost (v letih); SD = standardni odklon; skupina 1 = študenti/ke ekonomske fakultete v Ljubljani; skupina 2 = študenti/ke Strojne fakultete v Ljubljani; skupina 3 = študenti/ke Fakultete za Management v Kopru; skupina 4 = študenti/ke Pravne fakultete v Ljubljani; skupina 5 = študenti/ke sociologije Filozofske fakultete v Ljubljani; skupina 6 = študenti/ke psihologije Filozofske fakultete v Ljubljani.

Ekonomska fakulteta v Ljubljani: sodelovalo je 31 študentov od tega 16 študentov in 15 študentk s povprečno starostjo 22.32 let in povprečnim odklonom 1.49 let. - Strojna fakulteta v Ljubljani: sodelovalo je 45 študentov od tega 42 študentov in 3 študentk s povprečno starostjo 23.30 let in povprečnim odklonom 2.25 let. - Fakulteta za management v Kopru: sodelovalo je 49 študentov od tega 10 študentov in 39 študentk s povprečno starostjo 23.34 let in povprečnim odklonom 2.09 let. - Pravna fakulteta v Ljubljani: sodelovalo je 61 študentov od tega 16 študentov in 45 študentk s povprečno starostjo 22.49 let in povprečnim odklonom 1.01 let. - Filozofska fakulteta (sociologija) v Ljubljani: sodelovalo je 29 študentov od tega 6 študentov in 23 študentk s povprečno starostjo 20.00 let in povprečnim odklonom 0.93 let. - Filozofska fakulteta (psihologija) Ljubljani: sodelovalo je 54 študentov od tega 4 študentje in 50 študentk s povprečno starostjo 22.03 let in povprečnim odklonom 1.55 let.

Vsega skupaj je bilo torej 269 oseb, od tega 175 udeleženk in 94 udeležencev, s povprečno starostjo približno 22.5 let.

::Instrumenti oz. pripomočki

Za zbiranje podatkov je bil uporabljen večinoma originalen konstruiran vprašalnik, ki je med drugim zajel Rockeachovo lestvica vrednot, vprašalnik o pravičnosti sveta (priredba Dalbert in Montana), Hofstede-jev vprašalnik vrednot, različne lestvice stališč do vodenja.

Vsi instrumenti, ki so bili prevedeni iz angleščine, so bili za uporabo v slovenščini prilagojeni z metodo "naprej – nazaj". Avtorja sumacijskih lestvic (do vodenja, zaznav zadovoljenosti lastnih psihosocialnih potreb, socialne klime v lastni družini, življenjskega stila sta V. S. Rus in M. Rus – Makovec).

A + Semantični diferencial evaluacije klime v družini. Spremenljivke od A 30 do A 43 pomenijo evaluacijo klime v družini oz. semantični diferencial, ki vsebuje 14 bipolarnih kontinuumov s 7-stopenjsko grafično ocenjevalno lestvico: dobro = 1..., slabo = 7.

B + Semantični diferencial evaluacije samega sebe v sedanjem življenju (zaznava zadovoljenosti lastnih psihosocialnih potreb): spremenljivke od A 140 do A 151 pomenijo evaluacijo samega sebe v sedanjem življenju oz. semantični diferencial, ki vsebuje 12 bipolarnih kontinuumov s 7-stopenjsko grafično ocenjevalno lestvico.

C + Lestvica zaznave pravičnosti v svetu (Dalbert in Montana: Just World; Lernerjev vprašalnik pravičnosti svet)). Spremenljivke od A 152 do A 157 pomenijo evaluacijo "pravičnosti v svetu", ki so preverjene s 6-stopenjsko grafično ocenjevalno lestvico: prav nič se ne strinjam = 1..., zelo se strinjam = 6.

D + Lestvica zaznav t.i. idealne službe (Hofstede-jev vprašalnik vodstvenega stila managerjev). Spremenljivke od A 158 do A 175 pomenijo evaluacijo zaznave idealne službe, ki so preverjene s 5-stopenjsko grafično ocenjevalno lestvico: najbolj pomemben = 1..., zelo malo ali nepomemben = 6. (pri čemer nas zanima tudi sumarni skor vseh postavk)

E + Lestvica izbire tipa managerjev (G. Hofstede-jev vprašalnik vodstvenega stila managerjev).

Spremenljivke od A 176 do A 178 pomenijo evaluacijo zaznave izbire tipa managerjev.

F + Lestvica zaznav lastnega (stila) vodenja. Spremenljivke od A 179 do A 221 pomenijo evaluacijo zaznave lastnega (stila) vodenja oz. semantični diferencial, ki vsebuje 43 bipolarnih kontinuumov s 7-stopenjsko grafično ocenjevalno lestvico.

G + Semantični diferencial evaluacije vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu. Spremenljivke od A 222 do A 233 pomenijo evaluacijo vodstvenega stila slovenskem gospodarstvu oz. semantični diferencial, ki vsebuje 12 bipolarnih kontinuumov s 7-stopenjsko grafično ocenjevalno lestvico.

H + Diferencial evaluacije sprejetosti vodstvene vloge po zaključku šolanja. Spremenljivke od A 234 do A 275 pomenijo evaluacijo sprejetosti vodstvene vloge po zaključku šolanja oz. diferencial, ki vsebuje 42 bipolarnih kontinuumov s 7-stopenjsko grafično ocenjevalno lestvico.

So – avtorja sumacijskih lestvic ad A, B, F, G, H sta Velko S. Rus in Maja Rus – Makovec.

Merske karakteristike posamičnih sumacijskih lestvic v vprašalniku:

Crombachov α koeficienti interne zanesljivosti so za posamezne sumacijske lestvice naslednji:

- zaznava klime v družini (za vseh šest skupin): $\alpha = 0.91$
- zaznavanje lastnega (stila) vodenja (za vseh šest skupin): $\alpha = 0.95$
- zaznavanje vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu (za vseh šest skupin): $\alpha = 0.82$
- zaznavanje lastnega življenjskega stila (za vseh šest skupin): $\alpha = 0.86$
- zaznavanje "pravičnosti sveta" (za vseh šest skupin): $\alpha = 0.75$.

Tabela 2: Cronbachov α koeficienti zanesljivosti so za posamezne sumacijske lestvice naslednji:

Skupina	N	Cronbach alpha				Prav
		KD	Vod	VodMan	zs	
1	31	0.85	0.94	0.76	0.89	0.74
2	45	0.89	0.95	0.84	0.85	0.74
3	49	0.93	0.94	0.82	0.90	0.81
4	61	0.92	0.97	0.67	0.89	0.79
5	29	0.95	0.95	0.89	0.83	0.76
6	54	0.92	0.96	0.91	0.84	0.67

Opomba 1: KD = zaznana klima v lastni družini; Vod = evaluacija lastnega (stila) vodenja; VodMan = zaznava vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu; zs = evaluacija lastnega življenjskega stila; Prav = zaznava "pravičnosti v svetu". Vse lestvice so sumacijskega tipa. N = numerus

Opomba 2: Skupina 1 = študenti/ke ekonomske fakultete v Ljubljani; Skupina 2 = študenti/ke Strojne fakultete v Ljubljani; Skupina 3 = študenti/ke Fakultete za Management v Kopru; Skupina 4 = študenti/ke Pravne fakultete v Ljubljani; Skupina 5 = študenti/ke sociologije Filozofske fakultete v Ljubljani; Skupina 6 = študenti/ke psihologije Filozofske fakultete v Ljubljani.

Interno konsistentnost petih sumarnih skorov evaluacij izbranih spremenljivk smo preverjali s Cronbachovim alpha koeficientom. V tabeli lahko vidimo, da so izbrane spremenljivke sprejemljivo interno konsistentne (Bucik, 1997).

::Postopek zbiranja podatkov

Aplikacija vprašalnikov je potekala v skupinah študentov na različnih fakultetah (Ekonomska fakulteta v Ljubljani, Strojna fakulteta v Ljubljani, Fakulteta za Management v Kopru, Pravna fakulteta v Ljubljani, Filozofska fakulteta – sociologija, psihologija). Čas izpolnjevanja je znašal od 1 ure do 1 ure in 30 minut.

Udeleženke in udeleženci so najprej dobili kratka navodila za reševanje vprašalnika; navodila so večinoma razumeli, največje težave pa so se pojavile pri rangiranju in zaznavanju stopnje uresničenosti posameznih terminalnih in instrumentalnih vrednot. Pri tem so večinoma menili, da je vrednot preveč in da jih je težko rangirati.

::PRIKAZ REZULTATOV

Tabela 3: Spearmanovi rangi korelacij med stopnjo zaznave uresničenosti instrumentalnih vrednot in izbranimi socialnimi reprezentacijami za študente Ekonomske fakultete

Zaznava uresničenosti instrumentalnih vrednot	KD	Vod	VodM	zs	Prav
Prizadevnost	0.25	0.36*	0.27	0.19	0.05
Širokosrčnost	0.28	0.50**	0.18	0.19	0.22
Sposobnost	0.00	0.38*	0.31	0.36*	0.22
Vedrost	0.36*	0.52**	0.20	0.26	0.42*
Urejenost	0.19	0.45**	0.03	0.29	0.29
Hrabbrost	0.10	0.54**	-0.29	0.38*	0.32
Odpuščanje	0.13	0.19	0.02	0.29	-0.05
Uslužnost	0.13	0.34*	0.12	0.40*	0.09
Iskrenost	0.06	0.31	0.34*	0.22	0.19
Iznajdljivost	0.04	0.21	0.11	0.27	0.16
Neodvisnost	-0.14	0.21	0.42*	0.06	-0.16
Intelektualnost	0.05	0.49**	0.28	0.22	0.04
Ljubeznivost	0.12	0.45**	0.14	0.26	0.27
Logičnost	0.007	0.32	0.23	0.21	0.19
Ubogljivost	-0.05	-0.11	-0.23	-0.25	0.20

Zaznava uresničenosti instrumentalnih vrednot	KD	Vod	VodM	zs	Prav
Odgovornost	-0.07	0.41*	-0.11	0.25	0.39*
Vljudnost	0.34*	0.44**	0.14	0.28	0.13
Obladovanje	0.20	0.43**	0.05	0.17	-0.01

Opomba: N = 31; KD = zaznana klima v družini; Vod = evaluacija lastnega (stila) vodenja; VodMan = zaznava vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu; zs = evaluacija lastnega življenjskega stila; Prav = zaznava "pravičnosti v svetu" - vsi sumarni skori.

Opomba: *, $p \leq 0.05$; **, $p \leq 0.01$

Tabela 4: Spearmanovi rangi korelacij med stopnjo zaznave uresničenosti terminalnih vrednot in izbranimi socialnimi reprezentacijami za študente Strojne fakultete

Zaznava uresničenosti terminalnih vrednot	KD	Vod	VodM	zs	Prav
Vznemirljivo življenje	0.15	0.28*	0.36**	0.52**	0.26
Udobno življenje	0.10	0.08	-0.01	0.07	-0.06
Izpolnjen smisel življenja	-0.15	-0.17	0.01	0.04	0.17
Mir na svetu	0.08	-0.03	-0.03	-0.14	-0.03
Svet lepote in estetike	0.29*	0.35*	0.29*	0.36**	0.17
Enakost vseh ljudi	0.02	0.07	-0.02	-0.02	-0.02
Družinska varnost	0.42**	0.02	-0.02	-0.01	-0.03
Svoboda	0.08	0.00	-0.23	-0.03	-0.12
Sreča	0.20	0.38**	0.03	0.35**	0.01
Notranja harmonija	0.08	0.26	-0.01	0.26	-0.06
Zrela ljubezen	0.36**	0.15	0.20	0.15	0.08
Nacionalna suverenost	0.28*	0.07	0.00	-0.04	-0.05
Užitki	0.31*	0.23	-0.06	0.12	-0.16
Vera	-0.15	0.12	0.08	-0.01	0.29*
Samospoštovanje	0.09	0.23	-0.22	0.21	0.11
Resnično prijateljstvo	0.28*	0.27*	-0.06	0.22	-0.21
Socialno priznanje	0.08	0.25	0.03	0.29*	0.31*
Modrost	0.36**	-0.03	-0.07	0.29*	-0.05

Opomba: N = 45; KD = zaznana klima v družini; Vod = evaluacija lastnega (stila) vodenja; VodMan = zaznava vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu; zs = evaluacija lastnega življenjskega stila; Prav = zaznava "pravičnosti v svetu" – vsi sumarni skori.

Opomba: *, $p \leq 0.05$; **, $p \leq 0.01$

Tabela 5: Spearmanovi rangi korelacij med stopnjo zaznave uresničenosti instrumentalnih vrednot in izbranimi socialnimi reprezenaticjami za študente Strojne fakultete

Zaznava uresničenosti instrumentalnih vrednot	KD	Vod	VodM	zs	Prav
Prizadevnost	0.31*	0.20	0.17	0.25	0.24
Širokosrčnost	0.16	0.13	-0.04	0.23	0.14
Sposobnost	0.29*	0.16	-0.13	0.02	-0.13
Vedrost	0.29*	0.15	-0.07	0.16	0.10
Urejenost	0.12	0.41**	0.06	0.28*	0.01
Hrabrost	0.25	0.16	0.01	0.15	0.07
Odpuščanje	0.09	-0.01	-0.06	-0.06	0.28*
Uslužnost	0.30*	0.18	0.05	0.00	0.17
Iskrenost	0.14	0.14	0.21	0.16	-0.20
Iznajdljivost	0.26	0.23	-0.06	0.02	-0.09
Neodvisnost	0.13	0.09	-0.34*	0.05	-0.22
Intelektualnost	0.26	0.27*	-0.15	0.08	-0.12
Ljubeznivost	0.38**	0.04	0.09	0.16	0.15
Logičnost	0.03	0.09	-0.05	-0.13	0.12
Ubogljivost	0.28*	0.18	-0.07	0.11	-0.11
Odgovornost	0.38**	0.12	0.01	0.07	0.07
Vljudnost	0.32*	0.44**	0.08	0.29*	-0.17
Obvladovanje	0.22	0.29*	0.08	0.23	0.09

Opomba: N = 45; KD = zaznana klima v družini; Vod = evaluacija lastnega (stila) vodenja; VodMan = zaznava vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu; zs = evaluacija lastnega življenjskega stila; Prav = zaznava "pravičnosti v svetu" – vsi sumarni skori.

Opomba: *, $p \leq 0.05$; **, $p \leq 0.01$

Tabela 6: Spearmanovi rangi korelacij med stopnjo zaznave uresničenosti terminalnih vrednot in izbranimi socialnimi reprezentacijami za študente Fakultete za Management

Zaznava uresničenosti terminalnih vrednot	KD	Vod	VodM	zs	Prav
Vznemirljivo življenje	0.04	-0.11	0.12	-0.04	0.11
Udobno življenje	0.28*	0.33*	0.19	0.23	0.04
Izpolnjen smisel življenja	0.28*	0.07	0.31*	0.14	-0.01
Mir na svetu	-0.07	0.05	0.21	-0.12	0.18
Svet lepote in estetike	0.03	0.18	0.29*	0.24	0.10

Zaznava uresničenosti terminalnih vrednot	KD	Vod	VodM	zs	Prav
Enakost vseh ljudi	0.01	0.00	0.19	-0.06	0.09
Družinska varnost	0.28*	0.06	-0.03	0.02	0.05
Svoboda	0.32*	0.27*	0.19	0.19	0.07
Sreča	0.29*	0.11	-0.03	0.14	0.05
Notranja harmonija	0.31*	0.22	-0.09	0.45**	-0.01
Zrela ljubezen	0.14	0.17	-0.10	0.15	-0.06
Nacionalna suverenost	0.06	0.03	0.19	0.14	0.24
Užitki	0.22	0.27*	-0.01	0.29*	0.20
Vera	-0.01	0.13	-0.06	0.09	-0.16
Samospoštovanje	0.32*	0.25	0.06	0.26*	0.27*
Resnično prijateljstvo	0.15	-0.02	-0.02	-0.01	-0.02
Socialno priznanje	0.22	0.08	-0.07	0.04	0.10
Modrost	0.09	0.11	0.19	0.19	0.03

Opomba: N = 49; KD = zaznana klima v družini; Vod = evaluacija lastnega (stila) vodenja; VodMan = zaznava vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu; zs = evaluacija lastnega življenjskega stila; Prav = zaznava "pravičnosti v svetu" – vsi sumarni skori.

Opomba: *, $p \leq 0.05$; **, $p \leq 0.01$

Tabela 7: Spearmanovi rangi korelacij med stopnjo zaznave uresničenosti instrumentalnih vrednot in izbranimi socialnimi reprezentacijami za študente Fakultete za Management

Zaznava uresničenosti instrumentalnih vrednot	KD	Vod	VodM	zs	Prav
Prizadevnost	0.13	0.45**	0.21	0.33**	0.27*
Širokosrčnost	0.25	0.19	0.04	0.32*	0.11
Sposobnost	0.35**	0.35**	0.26*	0.08	0.18
Vedrost	0.31*	0.23	0.28*	0.26*	0.23
Urejenost	0.36**	0.29*	0.13	0.21	0.13
Hrabrost	0.23	0.18	0.17	0.09	0.19
Odpuščanje	0.20	0.17	0.27*	0.11	0.22
Uslužnost	0.08	0.29*	0.01	0.17	0.07
Iskrenost	0.22	0.25	0.17	0.06	0.13
Iznajdljivost	0.43**	0.49**	-0.05	0.37**	0.18
Neodvisnost	0.28*	0.14	0.04	0.12	-0.08
Intelektualnost	0.19	0.42**	0.04	0.44**	0.17
Ljubeznivost	0.26*	0.36**	0.09	0.32*	0.20
Logičnost	0.15	0.27*	0.00	0.33**	0.23

Zaznava uresničenosti instrumentalnih vrednot	KD	Vod	VodM	zs	Prav
Ubogljivost	0.25	0.23	0.24	0.22	0.24
Odgovornost	0.28*	0.40**	0.13	0.34**	0.25
Vljudnost	0.25	0.28*	0.09	0.19	0.23
Obvladovanje	0.26*	0.42**	0.16	0.16	0.16

Opomba: N = 49; KD = zaznana klima v družini; Vod = evaluacija lastnega (stila) vodenja; VodMan = zaznava vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu; zs = evaluacija lastnega življenjskega stila; Prav = zaznava "pravičnosti v svetu" – vsi sumarni skori.

Opomba: *, $p \leq 0.05$; **, $p \leq 0.01$

Tabela 8: Spearmanovi rangi korelacij med stopnjo zaznave uresničenosti terminalnih vrednot in izbranimi socialnimi reprezentacijami za študente Pravne fakultete

Zaznava uresničenosti terminalnih vrednot	KD	Vod	VodM	zs	Prav
Vznemirljivo življenje	-0.08	-0.01	0.05	-0.10	-0.08
Udobno življenje	-0.19	0.13	0.34**	0.11	0.07
Izpolnjen smisel življenja	0.13	0.00	0.20	0.23*	0.07
Mir na svetu	0.26*	0.25*	0.12	0.39**	0.21
Svet lepote in estetike	0.05	0.14	0.05	0.11	0.09
Enakost vseh ljudi	0.06	0.12	0.11	0.29*	0.43**
Družinska varnost	-0.11	-0.05	0.15	0.02	0.34**
Svoboda	0.03	-0.05	0.28*	0.01	0.28*
Sreča	0.29*	0.10	0.00	0.15	0.39**
Notranja harmonija	0.25*	0.34**	0.31**	0.29*	0.29*
Zrela ljubezen	0.13	0.07	0.27*	0.27*	0.37**
Nacionalna suverenost	0.08	0.16	0.15	0.21	0.25*
Užitki	0.24*	0.21	0.14	0.32**	0.37**
Vera	0.33**	0.25*	0.12	0.29*	0.27*
Samospoštovanje	-0.35**	-0.10	0.13	-0.37**	0.02
Resnično prijateljstvo	-0.12	-0.04	-0.02	0.05	0.19
Socialno priznanje	0.01	0.17	-0.01	0.04	0.09
Modrost	-0.00	0.16	-0.01	0.11	0.16

Opomba: N = 61; KD = zaznana klima v družini; Vod = evaluacija lastnega (stila) vodenja; VodMan = zaznava vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu; zs = evaluacija lastnega življenjskega stila; Prav = zaznava "pravičnosti v svetu" – vsi sumarni skori.

Opomba: *, $p \leq 0.05$; **, $p \leq 0.01$

Tabela 9: Spearmanovi rangi korelacij med stopnjo zaznave uresničenosti instrumentalnih vrednot in izbranimi socialnimi reprezentacijami za študente Pravne fakultete

Zaznava uresničenosti instrumentalnih vrednot	KD	Vod	VodM	zs	Prav
Prizadevnost	0.14	0.19	0.14	0.28*	0.19
Širokosrčnost	0.15	0.13	0.14	0.16	0.18
Sposobnost	0.34**	0.24*	0.07	0.27*	0.28*
Vedrost	-0.02	0.11	0.13	0.10	0.09
Urejenost	0.19	0.13	-0.07	0.35**	0.20
Hrabrost	0.15	0.27*	0.07	0.26*	0.29*
Odpuščanje	0.41**	0.28*	-0.18	0.24*	0.18
Uslužnost	0.36**	0.41**	0.09	0.32**	0.36**
Iskrenost	0.29*	0.27*	0.07	0.37**	0.36**
Iznajdljivost	0.47**	0.29*	0.07	0.46**	0.33**
Neodvisnost	0.31**	0.09	0.15	0.23	0.06
Intelektualnost	0.32**	-0.04	0.06	0.04	0.19
Ljubeznivost	0.28*	-0.04	0.18	0.16	0.25*
Logičnost	-0.06	-0.09	0.06	-0.11	0.17
Ubogljivost	0.15	0.16	0.08	0.28*	0.14
Odgovornost	0.21	0.15	0.05	0.18	0.07
Vljudnost	0.17	0.27*	0.24*	0.39**	0.26*
Obvladovanje	0.15	0.28*	-0.04	0.36**	0.11

Opomba: N = 61; KD = zaznana klima v družini; Vod = evaluacija lastnega (stila) vodenja; VodMan = zaznava vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu; zs = evaluacija lastnega življenjskega stila; Prav = zaznava "pravičnosti v svetu" – vsi sumarni skori.

Opomba: *, $p \leq 0.05$; **, $p \leq 0.01$

Tabela 10: Spearmanovi rangi korelacij med stopnjo zaznave uresničenosti terminalnih vrednot in izbranimi socialnimi reprezentacijami za študentke in študente sociologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani

Zaznava uresničenosti terminalnih vrednot	KD	Vod	VodM	zs	Prav
Vznemirljivo življenje	0.13	0.06	0.03	0.01	0.24
Udobno življenje	0.23	0.12	-0.21	0.19	0.13
Izpolnjen smisel življenja	0.22	0.45**	0.23	0.27	0.35*
Mir na svetu	0.03	0.08	-0.02	-0.00	0.14
Svet lepote in estetike	0.23	0.14	0.11	0.43*	0.23

Zaznava uresničenosti terminalnih vrednot	KD	Vod	VodM	zs	Prav
Enakost vseh ljudi	0.36*	0.12	0.38*	0.06	0.43*
Družinska varnost	0.57**	0.37*	-0.26	0.43**	0.13
Svoboda	-0.03	0.22	0.12	0.09	0.02
Sreča	0.31	0.46**	-0.13	0.35*	0.01
Notranja harmonija	0.32	0.49**	-0.17	0.32	0.11
Zrela ljubezen	0.40*	0.48**	0.15	0.36*	0.35*
Nacionalna suverenost	0.04	0.14	0.06	0.16	-0.24
Užitki	-0.21	0.16	0.08	0.18	0.15
Vera	-0.09	-0.15	0.06	-0.04	0.16
Samospoštovanje	0.04	0.47**	-0.08	0.31	0.07
Resnično prijateljstvo	0.33	0.63**	-0.15	0.49**	-0.23
Socialno priznanje	0.46**	0.33	-0.03	0.40*	0.15
Modrost	0.42*	0.27	-0.08	0.19	0.16

Opomba: N = 29; KD = zaznana klima v družini; Vod = evaluacija lastnega (stila) vodenja; VodMan = zaznava vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu; zs = evaluacija lastnega življenjskega stila; Prav = zaznava "pravičnosti v svetu" – vsi sumarni skori.

Opomba: *, p ≤ 0.05; **, p ≤ 0.01

Tabela 11: Spearmanovi rangi korelacij med stopnjo zaznave uresničenosti določenih instrumentalnih vrednot in izbranimi socialnimi reprezentacijami za študentke in študente sociologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani

Zaznava uresničenosti instrumentalnih vrednot	KD	Vod	VodM	zs	Prav
Prizadevnost	0.17	0.13	-0.07	-0.08	-0.13
Širokostročnost	0.16	0.53**	-0.06	0.36*	0.03
Sposobnost	0.18	0.31	0.02	0.26	0.20
Vedrost	-0.06	0.32	-0.05	0.09	-0.08
Urejenost	-0.01	-0.09	-0.13	-0.01	0.15
Hrabrost	0.04	0.22	-0.05	0.26	-0.23
Odpuščanje	0.11	0.17	0.08	0.34*	0.31
Uslužnost	-0.03	0.24	0.24	0.34*	0.27
Iskrenost	0.26	0.38*	-0.23	0.29	0.10
Iznajdljivost	0.00	0.18	0.29	0.47**	0.46**
Neodvisnost	-0.38*	0.05	0.10	0.14	-0.06
Intelektualnost	-0.12	0.32	0.04	0.37*	0.20
Ljubeznivost	0.26	0.44**	0.17	0.35*	0.36*
Logičnost	0.08	0.15	0.33	0.08	0.04

Zaznava uresničenosti instrumentalnih vrednot	KD	Vod	VodM	zs	Prav
Ubojljivost	0.20	0.05	0.21	-0.14	0.05
Odgovornost	-0.06	0.41*	0.06	0.23	0.05
Vljudnost	0.09	0.36*	-0.01	0.29	0.23
Obvladovanje	0.06	0.29	-0.53**	0.14	-0.21

Opomba: N = 29; KD = zaznana klima v družini; Vod = evaluacija lastnega (stila) vodenja; VodMan = zaznava vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu; zs = evaluacija lastnega življenjskega stila; Prav = zaznava "pravičnosti v svetu" – vsi sumarni skori.

Opomba: *, $p \leq 0.05$; **, $p \leq 0.01$

Tabela 12: Spearmanovi rangi korelacij med stopnjo zaznave uresničenosti terminalnih vrednot in izbranimi socialnimi reprezentacijami za študentke in študente psihologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani

Zaznava uresničenosti terminalnih vrednot	KD	Vod	VodM	zs	Prav
Vznemirljivo življenje	0.05	0.01	-0.02	0.17	-0.05
Udobno življenje	0.26*	-0.05	0.04	0.04	0.06
Izpolnjen smisel življenja	0.21	0.46**	0.04	0.42**	-0.11
Mir na svetu	-0.14	-0.07	-0.02	-0.13	-0.01
Svet lepote in estetike	-0.07	-0.00	-0.04	-0.21	-0.11
Enakost vseh ljudi	-0.21	0.08	0.18	-0.05	-0.09
Družinska varnost	0.59**	0.21	0.07	0.21	0.09
Svoboda	0.02	0.14	-0.19	-0.02	-0.07
Sreča	0.47**	0.33**	-0.21	0.46**	0.01
Notranja harmonija	0.40**	0.46**	-0.08	0.46**	-0.18
Zrela ljubezen	0.29*	0.29*	-0.04	0.37**	-0.19
Nacionalna suverenost	0.31*	0.10	0.07	0.08	0.03
Užitki	0.24	0.31*	0.06	0.37**	0.10
Vera	0.12	0.22	0.08	0.26*	0.10
Samospoštovanje	0.34**	0.47**	-0.11	0.56**	-0.10
Resnično prijateljstvo	0.33**	0.24	-0.23	0.18	0.16
Socialno priznanje	0.07	0.37**	-0.14	0.36**	0.04
Modrost	0.01	0.23	-0.09	0.19	-0.18

Opomba: N = 54; KD = zaznana klima v družini; Vod = evaluacija lastnega (stila) vodenja; VodMan = zaznava vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu; zs = evaluacija lastnega življenjskega stila; Prav = zaznava "pravičnosti v svetu" – vsi sumarni skori.

Opomba: *, $p \leq 0.05$; **, $p \leq 0.01$

Tabela 13: Spearmanovi rangi korelacij med stopnjo zaznave uresničenosti instrumentalnih vrednot in izbranimi socialnimi rezprezentacijami za študentke in študente psihologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani

Zaznava uresničenosti instrumentalnih vrednot	KD	Vod	VodM	zs	Prav
Prizadevnost	0.26*	0.17	-0.03	0.30*	0.21
Širokosrčnost	0.44**	0.35**	-0.08	0.33**	0.13
Sposobnost	0.07	0.31*	-0.08	0.20	-0.04
Vedrost	0.13	0.38**	-0.00	0.28*	0.09
Urejenost	0.33**	0.53**	-0.05	0.25*	0.26*
Hrabrost	-0.06	0.16	-0.17	0.22	-0.00
Odpuščanje	0.22	0.19	-0.06	0.23	0.05
Uslužnost	0.26*	0.10	-0.05	0.03	0.18
Iskrenost	0.18	0.29*	0.08	0.16	-0.04
Iznajdljivost	-0.18	-0.02	0.14	0.16	-0.24
Neodvisnost	-0.14	-0.03	-0.01	0.08	-0.33**
Intelektualnost	0.27*	0.31*	-0.09	0.37**	0.08
Ljubeznivost	0.44**	0.36**	-0.17	0.43**	-0.14
Logičnost	0.21	0.10	0.24	0.18	0.03
Ubogljivost	0.14	0.14	0.01	0.06	0.24
Odgovornost	0.26*	0.37**	-0.04	0.15	0.18
Vljudnost	0.27*	0.34**	-0.16	0.09	0.22
Obvladovanje	-0.01	-0.04	0.08	0.05	-0.01

Opomba: N = 54; KD = zaznana klima v družini; Vod = evaluacija lastnega (stila) vodenja; VodMan = zaznava vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu; zs = evaluacija lastnega življenjskega stila; Prav = zaznava "pravičnosti v svetu" – vsi sumarni skori.

Opomba: *, $p \leq 0.05$; **, $p \leq 0.01$

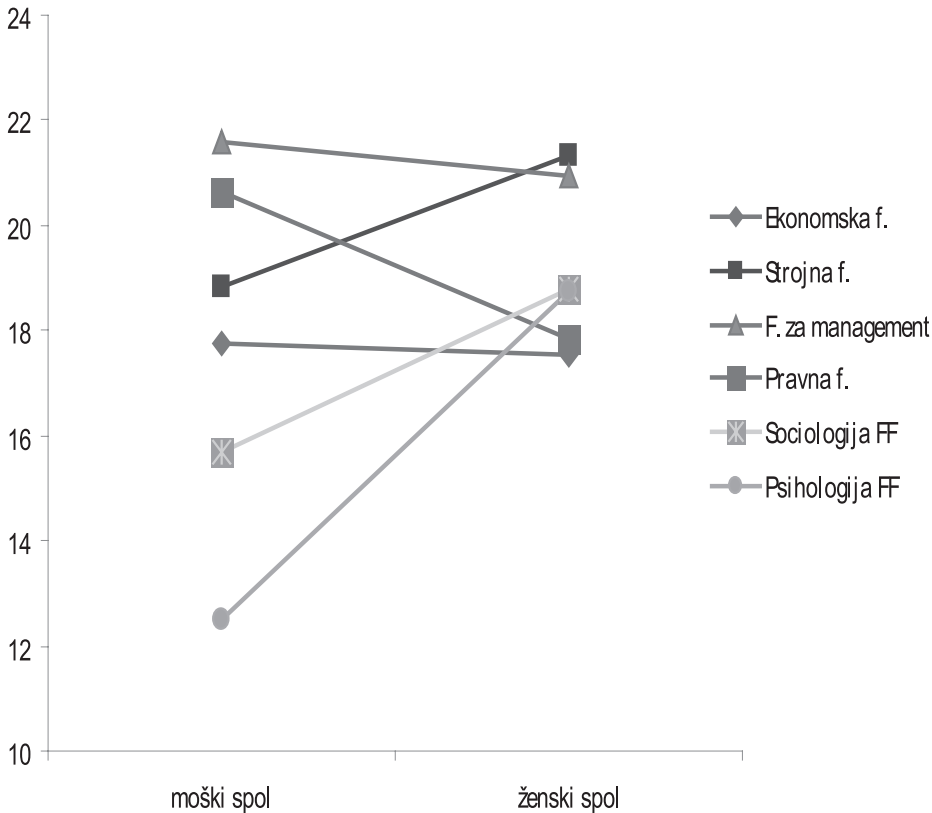
::Rezultati - dvosmerna analiza variance

Tabela 14: Sumarna tabela dvosmerne analize variance za neodvisni spremenljivki spol in vrsta študija za odvisno spremenljivko evaluacije "pravičnosti v svetu"

Vir	Vsota kvadratov	df	Srednji kvadrat	F	P
Spol	64.36	1	64.36	1.90	0.16
Vrsta študija	434.51	5	86.90	2.57	0.03
Spol x študij	328.83	5	65.76	1.94	0.08
Napaka	8675.24	257	33.75		

Ocena “pravičnosti v svetu” se statistično nepomembno razlikuje med moškimi in ženskimi udeleženci/ udeleženkami. “Pravičnost v svetu” pa se statistično pomembno razlikuje med študenti različnih fakultet. Nismo odkrili pomembne interakcije med “spolom” in “študijsko smerjo”.

Evaluacija pravičnosti v svetu

Slika 1: Grafični prikaz morebitnih interakcijskih učinkov spola in vrste študija na evaluacijo “pravičnosti v svetu”

Nismo odkrili pomembnega učinka za neodvisno spremenljivko spol ter za interakcijski učinek spola in vrste študija na evaluacijo “pravičnosti v svetu”. Rezultati pri neodvisni spremenljivki v307 (vrsta študija) kažejo na to, da se zaznava “pravičnosti v svetu” statistično pomembno razlikuje med študenti različnih fakultet. Med študentkami in študenti psihologije na Filozofski fakulteti prihaja do opaznih razlik. Ženske bolj pozitivno zaznavajo “pravičnost v svetu” kot moški. Rezultati pri ostalih fakultetah opazno ne odstopajo. Opažene razlike ponazarjajo podlago za nadaljnje raziskave.

Zaključimo lahko, da ne prihaja do razlik med spoloma in študenti različnih fakultet pri zaznavi "pravičnosti v svetu".

Ali lahko na osnovi izbranih socialnih reprezentacij diskriminiramo med udeleženkami in udeleženci?

::Rezultati diskriminantne analize

Tabela 15: Statistiki posamičnih prediktorjev za kriterij "skupina študentov različnih fakultet"

Grupna statistika				
Študijske skupine	Odvisne spremenljivke	N	M	SD
1	Kd	31	76.84	12.72
	Vod	31	232.45	27.13
	VodMan	31	44.68	8.08
	zs	31	118.84	18.80
	Prav	31	17.65	5.64
2	Kd	45	76.53	13.65
	Vod	45	237.49	26.59
	VodMan	45	46.69	9.77
	zs	45	123.22	12.42
	Prav	45	18.98	5.78
3	Kd	49	73.33	16.17
	Vod	49	224.18	32.42
	VodMan	49	43.29	9.18
	zs	49	115.78	17.32
	Prav	49	21.06	6.19
4	Kd	61	76.00	15.41
	Vod	61	234.87	32.66
	VodMan	61	43.79	10.97
	zs	61	118.44	17.73
	Prav	61	18.56	6.39
5	Kd	29	80.03	15.91
	Vod	29	234.03	28.88
	VodMan	29	46.97	11.67
	zs	29	117.38	13.35
	Prav	29	18.14	5.40
6	Kd	54	75.81	14.72
	Vod	54	227.48	29.36
	VodMan	54	44.13	10.55

Grupna statistika				
Študijske skupine	Odvisne spremenljivke	N	M	SD
	ZS	54	123.61	13.27
	Prav	54	18.76	5.29

Opombe: N = numerus; Odvisne spremenljivke: KD = zaznana klima v družini; Vod = evaluacija lastnega (stila) vodenja; VodMan = zaznava vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu; ZS = evaluacija lastnega življenjskega stila; Prav = zaznava "pravičnosti v svetu" – vsi sumarni skori.

v307 = skupine različnih fakultet: Skupina 1 = študenti/ke ekonomske fakultete v Ljubljani; Skupina 2 = študenti/ke Strojne fakultete v Ljubljani; Skupina 3 = študenti/ke Fakultete za Management v Kopru; Skupina 4 = študenti/ke Pravne fakultete v Ljubljani; Skupina 5 = študenti/ke sociologije Filozofske fakultete v Ljubljani; Skupina 6 = študenti/ke psihologije Filozofske fakultete v Ljubljani.

Tabela 16: Razlikovalna pomembnost kanonične diskriminantne funkcije za kriterij skupina študentov različnih fakultet

Test funkcij	Lambda	Hi – kvadrat	df	P
1	0.844	44.424	25.000	0.010
2	0.917	22.742	16.000	0.121
3	0.977	6.036	9.000	0.736
4	0.989	2.867	4.000	0.580
5	1.000	0.112	1.000	0.737

Kot pomembna ($p < 0.05$) se je izkazala zgolj prva diskriminantna funkcija, zato se tudi nadaljnje interpretacije drugih parametrov multivariatne diskriminantne analize povezane smo s prvo diskriminantno funkcijo.

Tabela 17: Korelacije med diskriminativnimi variablami (izbrane socialno vrednotne orientacije) in kanonično diskriminantno funkcijo

Odvisne variable	Diskriminantne f.				
	1 **	2	3	4	5
ZS	-0.061	0.717*	-0.030	0.532	0.446
VodMan	0.294	0.188	0.743*	0.392	-0.415
Vod	0.465	0.149	-0.219	0.660	0.527
Prav	-0.456	-0.399	0.383	0.560*	0.417
Kd	0.342	0.164	0.368	-0.296*	0.796*

Opomba 1: ZS = evaluacija lastnega življenjskega stila; VodMan = evaluacija obstoječega vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu; Vod = evaluacija lastnega vodstvenega stila;

Prav = evaluacija pravičnosti v svetu; KD = evaluacija socialne klime v lastni družini.

Opomba 2: * = najvišja absolutna korelacija med vsako variabla in vsako diskriminantno funkcijo; ** = pomembna je samo prva diskriminantna funkcija.

Strukturna tabela oz. matrika nam omogoča vpogled v korelacije med manifestnimi variablami na eni strani ter pomembnimi diskriminantnimi funkcijami na drugi strani. Višja korelacija nam namreč pove v kolikšni meri določena izmerljiva/ manifestna variabla prispeva k razlikovanju med različnimi nivoji variacije kriterija, v našem primeru so to skupine.

Tabela 18: Centroidi obravnavanih funkcij

		Funkcija			
Skupine	I*	2	3	4	5
1	0.223	0.046	-0.073	-0.106	-0.048
2	0.126	0.181	0.059	0.199	-0.008
3	-0.388	-0.387	0.053	0.014	-0.007
4	0.171	-0.126	-0.152	0.012	0.019
5	0.449	-0.089	0.214	-0.112	0.017
6	-0.316	0.365	0.001	-0.071	0.010

Opombe: * = obravnavamo samo centroide povezane s prvo funkcijo

Skupina 1 = študenti/ke ekonomske fakultete v Ljubljani; Skupina 2 = študenti/ke Strojne fakultete v Ljubljani; Skupina 3 = študenti/ke Fakultete za Management v Kopru; Skupina 4 = študenti/ke Pravne fakultete v Ljubljani; Skupina 5 = študenti/ke sociologije Filozofske fakultete v Ljubljani; Skupina 6 = študenti/ke psihologije Filozofske fakultete v Ljubljani.

Glede na absolutno velikost centroidov izstopajo študentje managementa iz Kopa/ Capodistria ter študentje/ študentke sociologije in psihologije s Filozofske fakultete v Ljubljani. Hkrati je skupina iz Kopa glede na študente s Filozofske fakultete v Ljubljani kontrastna oz. polarizirana skupina, saj gre za različen predznak centroidov.

::DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK:

Vpogled v korelacijske tabele (od tabele 3 do tabele 13) za različne posamične skupine v raziskavi pokaže naslednje trende v pomembnosti povezovanja zaznav uresničenosti posamičnih instrumentalni vrednot s posamičnimi socialno – vrednotnimi orientacijami, merjenimi na nivoju sumarnih skorov:

Ekonomska fakulteta v Ljubljani: nizka pozitivna in pomembna povezanost je bila odkrita (tabela 3) med vrednotami Prizadevnost, Sposobnost, Urejenost,

Uslužnost, Ljubeznivost, Odgovornost, Vljudnost in Obvladovanje na eni strani in evaluacijo lastnega (stila) vodenja na drugi. Prav tako je bila odkrita nizka pozitivna povezanost med zaznavo vrednot Iskrenost in Neodvisnost in evaluacijo vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu. Pri študentih Ekonomije je zaznati nizko, pozitivno in pomembno korelacijo med zaznavo instrumentalnih vrednot Sposobnost, Hrabrost, Uslužnost na eni strani z evaluacijo lastnega življenjskega stila na drugi strani. Vrednoti Vedrost in Odgovornost srednje visoko, pozitivno in pomembno korelirata z evaluacijo pravičnosti v svetu.

Strojna fakulteta (tabela 5) Iz tabele je razvidna statistično pomembna ($p < 0.05$) nizka pozitivna povezanost med zaznavo uresničenosti instrumentalnih vrednot Prizadevnost, Sposobnost, Vedrost, Uslužnost, Ubogljivost in Vljudnost z evaluacijo klime v družini. Odkrili smo srednjo nizko pozitivno povezanost med zaznavo vrednot Ljubeznivost in Odgovornost z evaluacijo klime v družini. Prav tako obstaja srednja pozitivna povezanost med vrednotami Urejenost in Vljudnost s stališčem do vodenja. Vrednoti Intelktualnost in Obvladovanje nizko pozitivno korelirata z evaluacijo lastnega (stila) vodenja. Nizka pomembna negativna povezanost je bila odkrita med zaznavo vrednote Neodvisnost in evaluacijo vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu. Pri študentih Strojne fakultete je zaznati nizko pozitivno korelacijo med zaznavo uresničenosti instrumentalnih vrednot Urejenost in Vljudnost z evaluacijo lastnega življenjskega stila. Prav tako smo odkrili nizko pozitivno povezanost med zaznavo instrumentalne vrednote Odpuščanje z evaluacijo zaznave pravičnosti v svetu.

Fakulteta za management – Koper/ Capodistria: Iz tabele 7 je razvidna statistično pomembna ($p < 0.01$) pozitivna in nizka povezanost med zaznavo uresničenosti instrumentalnih vrednot Sposobnost, Urejenost, Iznajdljivost z evaluacijo klime v družini. Odkrili smo tudi pozitivno nizko povezanost med zaznavo vrednot Vedrost, Neodvisnost, Ljubeznivost, Odgovornost in Obvladovanje z evaluacijo klime v družini. Odkrili smo pozitivno srednjo povezanost vrednot Prizadevnost, Sposobnost, Iznajdljivost, Intelktualnost, Ljubeznivost, Odgovornost in Obvladovanje z evaluacijo lastnega (stila) vodenja. Vrednote Urejenost, Uslužnost, Logičnost in Vljudnost pozitivno nizko korelirajo z evaluacijo vodenja. Nizko pozitivno povezanost smo odkrili med zaznavami vrednot Sposobnost, Vedrost in Odpuščanje na eni strani ter evaluacijo vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu na drugi strani. Pri študentih Fakultete za Management v Kopru je zaznati srednjo nizko pozitivno korelacijo zaznav uresničenosti instrumentalnih vrednot Prizadevnost, Iznajdljivost, Intelktualnost, Logičnost in Odgovornost z evaluacijo lastnega življenjskega stila. Prav tako smo odkrili pozitivno nizko povezanost med za-

znavo instrumentalnih vrednot Vedrost in Ljubeznivost z evaluacijo lastnega življenjskega stila. Vrednota Prizadevnost pozitivno nizko korelira z evaluacijo zaznave pravičnosti v svetu.

Pravna fakulteta v Ljubljani - iz tabele 9 je razvidna statistično pomembna ($p < 0.01$) srednje visoka, pozitivna povezanost med zaznavo uresničenosti instrumentalnih vrednot Sposobnost, Odpuščanje, Uslužnost, Iznajdljivost, Neodvisnost in Intelktualnost z evaluacijo klime v družini. Odkrili smo pozitivno nizko povezanost med zaznavo vrednot Iskrenost in Ljubeznivost z evaluacijo klime v družini ter srednje visoko pozitivno povezanost med vrednoto Uslužnost in evaluacijo lastnega (stila) vodenja. Vrednote Sposobnost, Hrabrost, Iskrenost, Iznajdljivost, Vljudnost in Obvladovanje pozitivno nizko korelirajo z evaluacijo lastnega (stila) vodenja. Nizko pozitivno povezanost smo odkrili med zaznavo vrednote Vljudnost in evaluacijo vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu. Pri študentih Pravne fakultete je zaznati srednjo pozitivno korelacijo zaznav uresničenosti instrumentalnih vrednot Urejenost, Uslužnost, Iskrenost, Iznajdljivost, Vljudnost in Obvladovanje z evaluacijo lastnega življenjskega stila. Odkrili smo nizko pozitivno povezanost med zaznavo instrumentalnih vrednot Prizadevnost, Sposobnost, Hrabrost, Odpuščanje in Ubogljivost in evaluacijo lastnega življenjskega stila. Prav tako smo odkrili srednje nizko pozitivno povezanost med vrednotami Uslužnost, Iskrenost, Iznajdljivost ne eni strani ter zaznavo pravičnosti v svetu na drugi strani. Vrednote Hrabrost, Ljubeznivost in Vljudnost pa pozitivno nizko korelirajo z evaluacijo zaznave pravičnosti v svetu.

Študentje in študentke sociologije/ Filozofska fakulteta v Ljubljani: iz tabele 11 je razvidna statistično pomembna ($p < 0.05$) negativno nizka povezanost med zaznavo uresničenosti instrumentalne vrednote, in sicer med vrednoto Neodvisnost z evaluacijo klime v družini. Odkrili smo srednje visoko pozitivno povezanost med zaznavo vrednot Širokosrčnost in Ljubeznivost z evaluacijo klime v družini. Prav tako smo odkrili srednjo nizka pozitivna povezanost vrednot Iskrenost, Odgovornost in Vljudnost z evaluacijo lastnega (stila) vodenja. Pomembna negativno srednjo povezanost smo odkrili med zaznavo vrednote Obvladovanje in evaluacijo vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu. Odkrili smo srednjo pozitivno povezanost med vrednotama Iznajdljivost in evaluacijo lastnega življenjskega stila. Vrednote Širokosrčnost, Odpuščanje, Uslužnost, Intelktualnost in Ljubeznivost srednje visoko, pozitivno in pomembno korelirajo z evaluacijo lastnega življenjskega stila. Pri študentih sociologije Filozofske fakultete je zaznati srednjo pozitivno korelacijo med zaznavo instrumentalne vrednote Iznajdljivost z evaluacijo pravičnosti v svetu. Odkrili smo nizko pozitivno povezanost med zaznavo instrumentalne vrednote Ljubeznivost z evaluacijo pravičnosti v svetu.

Študentje in študentke psihologije – Filozofska fakulteta v Ljubljani: iz tabele 13 je razvidna statistično pomembna ($p < 0.01$) srednja pozitivna povezanost med zaznavo uresničenosti instrumentalnih vrednot Širokosrčnost, Urejenost in Ljubeznivost z evaluacijo klime v družini. Odkrili smo nizko pozitivno povezanost med zaznavo vrednot Prizadevnost, Uslužnost, Intelktualnost, Odgovornost in Vljudnost z evaluacijo klime v družini. Prav tako smo odkrili srednje visoko pozitivno povezanost uresničenosti vrednot vrednotami Širokosrčnost, Vedrost, Urejenost, Ljubeznivost, Odgovornost ter Vljudnost z evaluacijo lastnega (stila) vodenja. Vrednote Sposobnost, Iskrenost in Intelktualnost nizko pozitivno korelirajo z evaluacijo lastnega (stila) vodenja. Nizko pozitivno povezanost smo odkrili med zaznavo vrednot Širokosrčnost, Intelktualnost in Ljubeznivost in evaluacijo lastnega življenjskega stila. Prav tako smo odkrili nizko pozitivno povezanost med vrednotami Prizadevnost, Vedrost in Urejenost in zaznavo lastnega življenjskega stila. Pomembno negativno nizko korelacijo smo odkrili med vrednoto Neodvisnost in zaznavo pravičnosti v svetu. Prav tako smo odkrili nizko pozitivno povezanost med vrednoto Urejenost in zaznavo pravičnosti v svetu. Pri evaluaciji vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu pa nismo odkrili pomembnih statističnih korelacij z zaznavo instrumentalnih vrednot.

Vpogled v korelacijske tabele (od tabele 3 do tabele 13) za različne posamične skupine v raziskavi pokaže naslednje trende v pomembnosti povezovanja zaznav uresničenosti posamičnih terminalnih vrednot s posamičnimi socialno – vrednotnimi orientacijami, merjenimi na nivoju sumarnih skorov:

Strojna fakulteta: iz tabele 4 je razvidna statistično pomembna ($p < 0.05$) pozitivna in nizka povezanost med zaznavo uresničenosti terminalnih vrednot, in sicer med vrednotami Svet lepote in estetike, Užitki in Resnično prijateljstvo z evaluacijo klime v družini. Odkrili smo tudi srednje visoko pozitivno povezanost med zaznavo vrednot Družinska varnost, Zrela ljubezen in Modrost z zaznavo klime v družini. Prav tako smo odkrili srednje visoko pozitivno povezanost vrednote Sreča z evaluacijo lastnega (stila) vodenja. Vrednota Svet lepote in estetike nizko pozitivno korelira z evaluacijo lastnega (stila) vodenja. Srednja nizka pozitivna povezanost je bila odkrita med zaznavo vrednot Vznemirljivo življenje, Resnično prijateljstvo in evaluacijo lastnega (stila) vodenja. Pri študentih Strojne fakultete je zaznati visoko, pozitivno in pomembno korelacijo med zaznavo terminalne vrednote Vznemirljivo življenje z evaluacijo vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu. Odkrili pa smo nizko pozitivno povezanost med zaznavo terminalne vrednote Svet lepote in estetike z evaluacijo vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu. Vrednota Vznemirljivo življenje visoko pozitivno korelira z evaluacijo lastnega življenjskega stila. Srednja nizka pozitivna povezanost je bila odkrita med zaznavo

vrednot Svet lepote in Estetike ter Sreča z evaluacijo lastnega življenjskega stila. Vrednoti Socialno priznanje in Modrost nizko, pozitivno in pomembno korelirata z evaluacijo lastnega življenjskega stila. Odkrili smo nizko pozitivno povezanost med zaznavo uresničenosti terminalnih vrednot Vere in Socialno priznanje z evaluacijo pravičnosti v svetu.

Fakulteta za management – Koper/ Capodistria: iz tabele 6 je razvidna statistično pomembna ($p < 0.05$) pozitivno nizka povezanost med zaznavo uresničenosti terminalnih vrednot Udobno življenje, Izpolnjen smisel življenja, Družinska varnost, Svoboda, Sreča, Notranja harmonija in Samospoštovanje z evaluacijo klime v družini. Odkrili smo tudi pozitivno nizko povezanost med zaznavo vrednot Udobno življenje, Svoboda in Užitki z evaluacijo lastnega (stila) vodenja.

Prav tako smo odkrili pozitivno nizko povezanost med vrednotami Izpolnjen smisel življenja in Svet lepote in estetike in evaluacijo vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu. Vrednota Notranja harmonija srednje pozitivno korelira z evaluacijo lastnega življenjskega stila. Nizko pozitivno povezanost smo odkrili med zaznavo vrednot Užitki in Samospoštovanje z evaluacijo lastnega življenjskega stila. Pri študentih Fakultete za Management v Kopru je zaznati pozitivno nizko korelacijo med zaznavo terminalne vrednote Samospoštovanje z evaluacijo zaznave pravičnosti v svetu.

Pravna fakulteta v Ljubljani: Iz tabele 8 je razvidna statistično pomembna, negativna in nizka povezanost med zaznavo uresničenosti terminalne vrednote Samospoštovanje z evaluacijo klime v družini. Odkrili smo tudi pozitivno nizko povezanost med zaznavo vrednot Mir na svetu, Sreča, Notranja harmonija, Užitki z evaluacijo klime v družini. Prav tako smo odkrili nizko pozitivno povezanost med vrednoto Notranja harmonija in evaluacijo lastnega (stila) vodenja. Vrednoti Mir na svetu in Vera pozitivno nizko korelirata z evaluacijo lastnega (stila) vodenja. Nizko pozitivno povezanost pa smo odkrili med zaznavo vrednot Udobno življenje in Notranja harmonija ter evaluacijo vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu. Prav tako smo odkrili nizko pozitivno povezanost med vrednotami Svoboda in Zrela ljubezen in evaluacijo vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu. Pri študentih Pravne fakultete je zaznati srednjo nizko pozitivno in pomembno korelacijo med zaznavo terminalnih vrednot Mir na svetu in Užitki z evaluacijo zaznave življenjskega stila. Odkrili smo pomembno negativno nizko povezanost med zaznavo terminalne vrednote Samospoštovanje z evaluacijo lastnega življenjskega stila. Pozitivno nizko pozitivno povezanost smo odkrili med vrednotami Izpolnjen smisel življenja, Enakost vseh ljudi, Notranja harmonija, Zrela ljubezen in Vera z evaluacijo lastnega življenjskega stila. Vrednote Enakost vseh ljudi, Družinska varnost, Sreča, Zrela ljubezen in Užitki srednje nizko pozitivno korelirajo z

evaluacijo zaznave pravičnosti v svetu. Odkrili smo nizko pozitivno korelacijo med vrednotami Svoboda, Notranja harmonija, Nacionalna suverenost ter Vera z evaluacijo pravičnosti v svetu.

Študentje in študentke sociologije – Filozofska fakulteta v Ljubljani: iz tabele 10 je razvidna statistično pomembna ($p < 0.01$) srednje visoka in pozitivna povezanost med zaznavo uresničenosti terminalnih vrednot, in sicer med vrednotama Družinska varnost in Socialno priznanje z evaluacijo klime v družini. Odkrili smo srednjo pozitivno povezanost med zaznavo vrednot Enakost vseh ljudi, Zrela ljubezen in Modrost z evaluacijo klime v družini.

Prav tako obstaja srednje visoka pozitivna povezanost vrednot Izpolnjen smisel življenja, Sreča, Notranja harmonija, Zrela ljubezen, Samospoštovanje ter Resnično prijateljstvo in evaluacijo lastnega (stila) vodenja. Vrednota Družinska varnost srednje pozitivno korelira z evaluacijo lastnega (stila) vodenja. Srednjo pozitivno povezanost smo odkrili med zaznavo vrednote Enakost vseh ljudi in evaluacijo vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu. Pri študentih sociologije Filozofske fakultete je zaznati srednjo pozitivno korelacijo med zaznavo terminalnih vrednot Družinska varnost in Resnično prijateljstvo z evaluacijo lastnega življenjskega stila. Odkrili smo nizko pozitivno povezanost med zaznavo terminalnih vrednot Svet lepote in estetike, Zrela ljubezen in Socialno priznanje z evaluacijo lastnega življenjskega stila. Vrednote Izpolnjen smisel življenja, Enakost vseh ljudi in zrela ljubezen prav tako nizko pozitivno korelirajo z evaluacijo pravičnosti v svetu.

Študentke in študentje psihologije – Filozofska fakulteta v Ljubljani: iz tabele 12 je razvidna statistično pomembna ($p < 0.01$) visoko srednja povezanost med zaznavo uresničenosti terminalnih vrednot Družinska varnost, Sreča, Notranja harmonija, Samospoštovanje, Resnično prijateljstvo z evaluacijo klime v družini. Odkrili smo nizko pozitivno povezanost med zaznavo vrednot Udobno življenje, Zrela ljubezen in Nacionalna suverenost z evaluacijo klime v družini. Prav tako smo odkrili srednje visoko pozitivna povezanost med vrednotami Izpolnjen smisel življenja, Sreča, Notranja harmonija, Samospoštovanje ter Socialno priznanje in evaluacijo lastnega (stila) vodenja. Vrednoti Zrela ljubezen in Užitki nizko pozitivno korelirata z evaluacijo lastnega (stila) vodenja. Srednjo pozitivno povezanost smo odkrili med zaznavo vrednot Izpolnjen smisel življenja, Sreča, Notranja harmonija, Zrela ljubezen, Užitki, Samospoštovanje in Socialno priznanje in evaluacijo lastnega življenjskega stila. Pri evaluaciji vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu in evaluaciji pravičnosti v svetu pa nismo odkrili pomembnih statističnih korelacij z zaznavo terminalnih vrednot.

Pri dvosmerni analizi variance, kjer smo preverjali učinke “spola” in “študijske usmeritve” na oceno “pravičnosti v svetu” smo ničelno hipotezo sprejeli

za faktor "spol", za faktor "študij" smo ničelno hipotezo zavrnilo ($p < 0.05$), zopet pa smo jo sprejeli v primeru interaktivnega učinka obeh faktorjev (tabela 14). Ocena "pravičnosti v svetu" se statistično nepomembno razlikuje med moškimi in ženskimi udeleženci/ udeleženkami. "Pravičnost v svetu" pa se statistično pomembno razlikuje med študenti različnih fakultet. Nismo odkrili pomembne interakcije med "spolom" in "študijsko smerjo" (slika 1).

Pri preverjanju pričakovanja, da sklop socialno vrednotnih orientacij ustrezno diskriminira med šestimi skupinami udeleženk/ udeležencev v raziskavi, smo lahko upoštevali zgolj prvo in edino pomembno kanonično diskriminantno funkcijo (tabela 16). Ugotovili smo (tabela 17), da na nivoju prve in edine pomembne diskriminantne funkcije k razlikovanju med fakultetami znotraj kompleksa prediktorjev najbolj prispeva zaznava "pravičnosti v svetu" in evaluacija lastnega stila vodenja. Razlike v višini korelacij pomenijo tudi ustrezne univariatne razlike v izraženih odvisnih spremenljivkah med skupinami študentov različnih fakultet. Relativno najvišji pozitivni centroid smo odkrili pri skupini študentov sociologije s Filozofske fakultete v Ljubljani. Največja razlika se je pojavila med študenti Fakultete za management iz Kopra in sociologi Filozofske fakultete (tabela 18). Univariatna analiza pokaže (tabela 15), da evaluacija lastnega (stila) vodenja najbolj medsebojno razlikuje študente Strojne fakultete in "psihologe" s Filozofske fakultete v Ljubljani. Zaznava "pravičnosti v svetu" razlikuje med sabo študente Fakultete za Management v Kopru in vse udeleženke in udeležence. Evaluacija življenjskega stila najbolj medsebojno razlikuje med študente Strojne fakultete in psihologe Filozofske fakultete. Zaznava klime v družini najbolj razlikuje med seboj študente Fakultete za management in študentke/ študente psihologije s Filozofske fakultete. Evaluacija vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu najbolj medsebojno razlikuje študente Strojne fakultete in sociologe Filozofske fakultete.

Zaključimo lahko, da je raziskava ena zelo redkih v slovenskem raziskovalnem prostoru, ki se je tako analitično lotila problematike odnosa do managementa in percepcij njegovega odnosa z izbranim aspektom samozaznave ter z izbranimi socialno – vrednotnimi orientacijami.

::LITERATURA

- Bass, B. M (1990):** Handbook of leadership (theory, research, and managerial applications), Third edition, The Free Press, Collier Macmillan Publishers, London.
- Crutchfield, D. (1962):** Individual in society: a textbook of social psychology, New York, London: McGraw-Hill Book Company.
- Dalbert, C. (1999):** The world is more just for me than generally: about the personal belief in a just world scale's validity. *Social Justice Research*, 12, 79-98.
- Gilmer, H. (1969):** Industrijska psihologija (Industrial Psychology), Mc Graw Hill / Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Hofstede, G. (1980):** Culture's consequences: International differences in work-related values. Beverly Hills CA: Sage Publications.
- Hogan, R., Curphy, G. J., Hogan, J. (1994):** What we know about leadership. *American Psychologist*, 49, 6, str. 493-504.
- Kuljić, T. (1994, 2004):** Tito – sociološkoistorijska studija. Gradska narodna biblioteka "Žarko Zrenjanin", Zrenjanin.
- Lamovec, T. (1994):** Psihodiagnostika osebnosti 2. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Lerner, M. J. (1965):** Evaluation of performance as a function of performer's reward and attractiveness. *J. Pers. Soc. Psychol.* 1.: 355-360.
- Moscovici, S. (1985):** The age of the crowd: a historical treatise on mass psychology, Cambridge (etc.): Cambridge University Press, Paris: Editions de la Maison des Sciences de l'Homme.
- Musek, J. (1982):** Osebnost. Ljubljana: Dopisna delavska univerza Univerzum.
- Musek, J. (1993):** Osebnost in vrednote. Ljubljana, Educy.
- Musek, J. (2000):** Temeljne kategorije in dimenzije vrednot ter vrednotne usmerjenosti. *Antropos*, 18, 1-2, str. 49-57.
- Nystedt, L. (1997):** Who should rule ? Does personality matter ?, *European Journal of Personality*, 11, 1, str. 1-14.
- Rokeach, M. (1973):** The nature of human values, New York: The Free Press.
- Rus, V. S. (1999):** Sociopsihologija kot sodobna paradigma socialne psihologije, Filozofska fakulteta, Ljubljana.